מוות אורב בבית

היה זה ביום שבת, בבוקר, ולאה פופלינגר החליטה ליפות את דירתה שברחוב יהושע בן נון, תל־אביב. היא נטלה מטלית רטובה, שפשפה בה את הרצפות הספוגות אבק.

החום ששרר אותו יום אילץ את לאה להצניע בלבוש מכנסיים קצרים, חזיה. היא היתה יחפה. בעלה משה, היה שקוע אותה שעה בקריאה בחדר הסמוך, עיין בשפע העתונים של יום ששי. כשעמדה העבודה להסתיים נשאר ללאה עוד פרט קטן אחד לעשותו לפני שתוכל להתפנות, ליהנות במקצת מיום המנוחה: מנורת השולחן הקטנה שעמדה בחדר הכניסה, הועברה בלילה הקודם מחדר האורחים, נשארה מחוברת לאותו חדר. האשה היחפה ורטובת הידים והרגלים אחזה בידית המנורה כדי להחזירה למקומה, קבלה חבטה איומה שהפילה אותה ארצה בעוד ידה מכווצת, ללא יכולת להשתחרר, מסביב לצנור המתכת הדק.

משה, ששמע את קול הנפילה, אץ למקום, איבד עשתונותיו, החליט שיש לשחרר את המנורה מידי אשתו המפרפרת. התוצאה: שתי גופות מפוחמות, צמודות זו אל זו, התגלו רק כעבור שעות רבות, ללא רוח חיים.

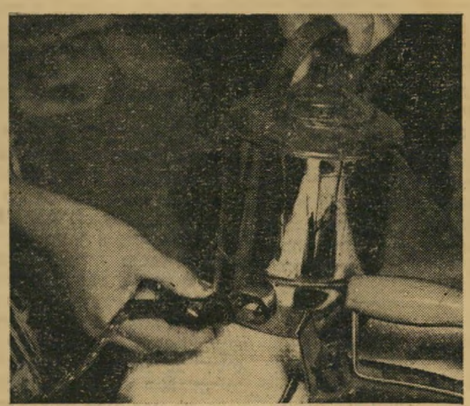

•

אילו ידע הבעל את כללי הזהירות האלמנטריים ביותר היה בידו למנוע את האסון הכפול על ידי הוצאה מידית של חבור המנורה. אך נטל האשמה רובץ בעיקר על עקרת הבית, המבלה את מרבית היממה בדירתה, באה בקשר קבוע עם מכשירי החשמל למיניהם.

עקשנות אכזרית. אין כמעט אדם שלא הרגיש אי פעם את הדגדוג המוזר של זרם חשמלי הבא ממנורה קלוקלת, מכפתור מקלט רדיו גלוי וכדומה, גורם לרתיעה אינסטינקטיבית, לחיוך קל על השפתיים. לו ידע אותו אדם כי בנסיבות אחרות היה אותו זרם פעוט עלול לקפח את חייו, ברי שהיה נזהר יותר. לגוף האדם ישנה התנגדות חזקה הגוברת בהתאם לרבוי מלבושו. נעליים, גרביים, או שטיח עליו הוא עומד עשויים להקטין את עוצמת מכת החשמל, לשחרר על נקלה את חלק הגוף שנגע בכלי הבלתי מבודד. שונה בתכלית תהיה התמונה אם יעמוד יחף על רצפה רטובה: הזרם המדגדג יגבר פי כמה, ימצא את דרכו לאדמה, ירותק אל הגוף בעקשנות אכזרית.

מים מעבירים חשמל על נקלה, ולא אחת קרה שאדם שעשה צרכיו על חפץ נגוע בחשמל, נפגע. גם חדשי הקיץ הגורמים לזעה מביאים לעליה ניכרת באחוז מקרי ההתחשמלות, הפוקדים גם עולים חדשים שהורגלו לדור זה דורות בבתי עץ, לא שמרו מימיהם בקפדנות על כללי הזהירות. מתוך חקירה מקיפה הוברר שברוב מקרי התאונות היו האשמים הפגעים עצמם. תוך זלזול גמור דפקו מסמרי ענק בקירות מבלי להפסיק תחילה את זרם החשמל, ספלו מתוך הרובי בתיקון מנורות, נהנו מאמבט שעה שהדוד החשמלי היה מחובר לזרם, הניחו לילדיהם לשחק במזלגות בקרבת שקע החשמל. בורות הסתמנה גם בדרכי ההצלה: חבורי החשמל לא הוצאו במקרים רבים לפני הגשת העזרה, אנשים קיפחו את חייהם כתוצאה מאי ידיעתם של מציליהם להפעיל נשימה מלאכותית. אך לבד מהזהירות הנדרשת מהציבור ישנם כמה גורמים אחרים העשויים, באם יטפלו בהם, למנוע אסונות נוספים.

שרוץ על המעקה. ברוב ארצות העולם ישנו חוק האוסר על אנשים ללא רשיון מיוחד להחזיק בתי מלאכה לתיקון כלי חשמל, מתירו רק לאלה העוברים בחינות ממשלתיות, זוכים על ידי כך בתעודה המציינת את מומחיותם. בישראל מפוזרות מאות חנויות לצרכי חשמל, שאינן מסתפקות במכירת המוצגים, מציעות לציבור את שירותן בתקוני מכשירים למיניהם, נהנות מאמונו המלא. הדבר מתנקם באזרח הנוכח, במאוחר מדי באי־מומחיות החשמלאי.

גורם שני נעוץ במיעוט חומר הסברה מתאים. חוברת אחת הוצאה אמנם על ידי מגן דוד אדום לפני שנים מספר, אך לא הגיעה לשדרות הרחבות של הצבור. המקרה שאירע לפני כשנה בקבוץ נירים מצביע על חשיבות הטפול הנכון: מזכיר הקבוץ, חיים שילה, שהתגורר בבית אחד עם אביו, הרופא ירמיהו שילר, היה טרוד ביותר באותו יום: תיירים במכוניות־הדר באו לבקור במקום, רצו לעמוד על ההתפתחות ודרכי החיים של החברים, המזכיר הצעיר ידע את תפקידו, סייר עם האורחים בכל פינה, החליט לבסוף להעלותם על מגדל המים הגבוה, משם ישקיפו על הנוף המרהיב. משעלתה הפמליה על גג המגדל הניח חיים את ברכו החשופה על פח ישן שהכיל בתוכו מצבר חשמלי ישן, לא מבודד. הזרם שעבר לברכו של חיים רק גרד את הברך, אך כשתוך דיבור תפש את ידית סולם הברזל המתמשך עד לאדמה, קבל מכת־חשמל איומה. כף היד נהדקה אל הצינור מסיבת התכתצות השרירים והצעיר איבד את הכרתו. חברי הקבוץ שהוזעקו ידעו להפסיק מיד את הזרם. אביו של הנפגע, שבדרך נס נשאר שרוע על המעקה הצר, ידע פרק בנשימה מלאכותית, טרח משך שמונה שעות רצופות, לא הרפה עד שבנו הראה סימני חיים •. הוא חזר לאיתנו לאחר חמשה ימים.

להרגל בריא. הממשלה, בשתוף עם חברת החשמל התל־אביבית, עומדת להדפיס בקרוב 200.000 חוברות הסברה למניעת תאונות חשמל, תבטיח על ידי כך לכל משפחה בארץ ידיעה מינימלית על דרכי הזהירות הדרושים.

האמת היא שאחוז ההתחשמלויות אינו גדול ביחס לתועלת הכבירה של החשמל. כמה עשרות אלפי המכוניות אשר בארץ מפילות בשנה הרבה יותר חללים מאשר רשתות החשמל. אך דוקא משום שהפגיעה עלולה לפקוד כל איש בביתו ובכל דקה של היממה, ראויה הזהירות לתפוש מקום נכבד, להפוך להרגל בריא.

ייצורם ההמוני של תנורי החשמל בארץ גורם נחת לרבבות עקרות בית שנטשו את כלי הנפט הישנים שגרמו ללכלוך במטבחם. אך העובדה שהכיריים בולטות מן התנור, באות במגע יום־יומי עם ידי המבשלת, דורשת זהירות מצידה של זו:

א. התקע צריך להיות בעל שלשה חוטים; החוט השלישי מדריך את הזרם לאדמה, מחליש פי כמה את כוחו, מונע תאונות.

ב. אם תבשיל נשפך על הכיריים יש להוציא תחילה את התקע מן החבור, לנקותן רק אחר כך.

ג. אין לשים מגהץ או קומקום חשמלי על הכיריים.

התמונה משמאל מראה את עקרת הבית כשהיא מנקה את התנור החשמלי בסמרטוט רטוב בעוד התקע מחובר לזרם החשמל, אינו מורכב משלשה חוטים, אלא שנים בלבד דבר זה מסוכן מאד.

על אף שעקרות הבית יודעות היטב את כללי הזהירות, הן מזלזלות בהם מתוך חפזון לחסוך כמה דקות.

לכאורה אין לאשה השוטפת את הרצפות מתחת למקרר חשמלי סיבה לדאגה. מוט הזע לא יעביר לגופה כל זרם, עץ הוא חומר מבודד. אך למעשה מסוגלת האשה במקרה של חשמול הסמרטוט להפגע בצורה רצינית. הרצפה הרטובה תעביר את הזרם אל רגלי האשה תגרום לה למכה חזקה.

כדי למנוע תאונה זו יש:

א. לנתק לפני השטיפה את תקע המקרר מהחבור החשמלי שבקיר.

ב. לנעול נעליים. רצוי כפכפי עץ.

בדרך כלל יש להפוך להרגל את הנוהג לנתק את חבורי הזרם של כלי החשמל השונים כשהללו אינם בשמוש. המקרר החשמלי, שהוא בדרך כלל, עשוי בצורה מבטיחה ביותר, גרם לפני שבועות מספר להתפחמות אשה, שהידית היתה לה לרועץ. ההתחשמלות כיוצה את היד מסביב לידית, ריתקה אותה זמן רב מדי. ניתוק הזרם הכללי על־ידי השכנים הקדים בשניות מספר בלבד את מותה

לפני חדשים מספר עבדה עמליה עבל (44) במטבח הצר שבדירתה שבשיך מונס, בשלה בסיר חשמלי תפוחי אדמה. כרגיל, הניחה לתבשיל, פנתה לדקות ספורות לשטיפת הרצפה. בינתיים רתחו המים, עלו על גדות הסיר. עמליה שמהרה למטבח, לא הוציאה קודם לכן את החבור מהקיר, החליטה לנתק את מוקד הסיר, להפסיק בדרך זו את מעבר ההשמל. אך השקע היה עקשן והאשה משכה בכל כוחותיה עד אשר הצליחה להוציאו. כאן קרה אסון: תוך הסחיבה פגע החשמל באשה היחפה, גרם לה לכויה איומה בחזה. היא מתה מיד.

התמונה מימין מראה את מה שיש למנוע בכל מחיר: העברתו של התקע בכלי חשמלי אחד למשנהו בזמן שהתקע מחובר עדיין לזרם ההשמל בקיר. פרט חשוב הוא ההשגחה הקפדנית על בידותם המוחלטת של המכשירים המעבירים זרם. כל חלק שבור, ישן או סדוק יש להחליפו בחדש. ההוצאה הקטנה הכרוכה בתיקון או בהחלפה זו היא השקעה כדאית ביותר למניעת אסונות.

האשה שמכבה בשעות הערב על הספה עיינה בספר כשידה השמאלית מחזיקה במנורת שולחן מקולקלת. את הזרם שחדר אל גופה. לא הרגישה כי הספה בידדה אותה ממגע עם האדמה, אולם כאשר חזר בעלה הביתה מעבודתו, ניגש אל אשתו ונשק לה חשו שניהם בחשמל. התוצאה: הזוג הובא לטפול בתחנת מגן־דוד־אדום.

אותו מקרה במהדורה שונה במקצת מראה הצלום מימין. עקרת הבית רצתה, לאחר סיוד הדירה, לנקות את נורות הנברשת. היא עלתה על כסא, עשתה את המלאכה בסמרטוט רטוב. הנוזל שחדר למקום חבור הנורה עם הזרם החשמלי גרם להתחשמלות האשה, אשר, כיון שהיתה מבודדת על ידי הכסא, לא שמה לב לזרם הפעוט. אך כשקראה לבעלה להביא לה את קופסת הפח בעלת הידוד המנקה גרמה, על ידי המגע עם האדמה, להתחשמלותם המידית של השנים.

ידה הימנית, האוחזת את המנורה, עשויה להתכוון עם חדירת הזרם החשמלי. התכווצות זו מרתקת את היד לנורה, מכלי שהאשה תוכל להרפות ממנה. כדי לבדוק כלי חשמלי, יש לגעת בו בגב היד.

הרצפות, אף כשהן נראות יבשות ביותר, ספוגות תמיד כמות מסוימת של רטיבות. לכן יש להמנע מדריכה עליהן ללא נעליים כשישנה כוונה לגעת באיזה כלי או חלק חשמלי. אם נאלץ אדם, תוך מסיבות שונות, לגעת בחלק העלול לחשמל, מוטב שיצטיד תחילה בכסא או שולחן עץ יבש. יתאג גם שהמכשיר בו ישתמש לצרכי התקון יהיה מבודד.

האשה שבתמונה נוהגת בנגוד גמור לכללי הזהירות. בו בזמן שיד אחת עסוקה בניקוי הרצפה, מחטטת היד השנייה בשקע חשמלי בקיר הדירה. ייתכן ואלף פעמים שטפה את הרצפה והעבירה בידיה הרטובות כלי חשמל. אך בפעם האלף ואחת היא עלולה להיות קרבן שוא כבדוגמאות שהובאו בחקירה זו.

ביתו של האדם הוא מעוזו, מבטחו. מרבית התאונות והאסונות קורים לו מחוץ לביתו, אל יפתח בפניהם לרווחה את דלת דירתו.